

P II 2033

GLASILO

SLOVENSKE PROTIFAŠISTIČNE ŽENSKE ZVEZE
ZA PRIMORSKO

LETO 1.

1. JUNIJ 1. 1943.

CENA L. 1.

DRAGE TOVARIŠICE!

Pričele smo izdajati svoj ženski list. Po mnogih letih je šabla primorska žena zopet svoj list pisan v materinem jeziku. Potrudimo se, da pride naš list v sleherni slovensko vas v ruke vsaki pošteni slovenski ženi in dekletu, ki trpi pod fašističnim jarmom in teži po svobodi svojega naroda, za enakopravnostjo žene, za boljšo bodočnostjo svoje družine in svojih otrok.

"Slovenka" hoče biti zrcalo v katerem se bo odražalo življenje in borbe žena na Primorskem brez ozira na stan, starost in poklic. Delavke, kmetice, vajenke, služkinje, meščanke! "Slovenka" želi postati v resnici glasilo vaših želja, upov in pričakovanj, pa tudi vaših teženj in naporov v teh težkih časih.

Naš cilj je, da postane "Slovenka" ognjišče vseh primorskih žena in deklet brez ozira na kakršnekoli stare politične ali kulturne razlike in razprtije. Vse enako trpimo, vse smo zaslužene od istega sovražnika. Vse hočemo isto: osvoboditev slovenskega naroda in uničenje fašizma z vsemi njegovimi pomočniki vred.

Uredništvo pričakuje, da se bodo primorske žene in dekleta oklenila svojega lista in da bodo pri njej součelovala s tem, da nam bodo pošiljale dopise in članke o svojem življenju, o svojih težavah in uspehih v borbi proti osovražnemu tlačitelju in okupatorju naše svete slovenske zemlje. Zato naj ne bo Slovenke, ki ne bi bila bralka in če je le nogoče tudi dopisnica našega lista.

Uredništvo "SLOVENKE"

KAKO SE BORIJO NAŠE ŽENE IN DEKLETA ODSTRAN STARE MEJE.

V letošnji zimi je šla delegatka Slovenske protifašistične ženske zveze /SPŽZ/ tov. Mara na osvobodjeno ozemlje v Liki in Bosni. Tam je bilo veliko uborovanje žena in deklet vseh narodov Jugoslavije. O svojih vtisih na osvobojenem ozemlju je napisala knjižico z naslovom "Pri sestrah na jugu". Objavljamo nekaj odlomkov iz te knjižice. Iz teh vrst bodo naše primorske tovarišice spoznale s kakšno požrtvovalnostjo se borijo Hrvatice, Srbkinje, Bosanke, Muslimanke, Dalmatinke za osvoboditev vseh južnoslovenskih narodov.

Vse žene delajo za tovariše na fronti. "Deževalo je, ko smo se ustavili v gorski vasi kamenite Like. Tovariši odborniki so nas razdelili po hišah za prenočišče in hrano. Obstali smo pred hišo, iz katere se je čulo petje partizanskih narodnih pesmi. "Kar vstopi tovarišica, da ne boš mokra!" me je pozvala priletna ženica. Kričilo se je že, vendar so v hiši zbrane žene vse bitole plati. Vsaka je hotela dokončati svoj par nogavic ali rokavic za tovariš partizana. "Mrzlo je, pa moramo pohiteti, da ne bo tovarišev borcov hladno", je pojasnila tovarišica predsednica. Povedale so, da rade čitajo

svoj ženski list "Žena u borbi" in da vedno in povsod pomagajo partizanom, kakor tudi, da se je iz njihove vasi javilo 10 prostovoljk v partizane. "Koj naj čakamo, da dobimo ožive" je vneto razkladala leto dni poročena žena, ki so ji ustaši zaklali moža. "Z zobmi bi pokončala sovraže, tako jih črtimo", je dodala stikajoč pesti. Zanimale so se, kako je pri nas, kako me živimo, kaj delamo in koliko nas je v partizanih. Zgražale so se nad grozodejstvi o kupatorjev in njihovih hlapcev ter prisegale maščevanje. Vesele, živahne, prijazne, a obenem tako delavne in navdušene za borbo so mi povedale, da radi pejejo partizanske pesmi in plešejo narodno kolo. Mlada črnolaska je zapela:

Partizani najlepša vam hvala,
da vas nije ode naša glava.

/To pomeni: partizani najlepša vam hvala, če vas ne bi bilo, bi nas sovražniki že pobili./ Tudi druge so pomagale in zdelo se je, da deževne kapljice srkajo vase zvoke borbenih pesmi mladih Ličank:

Lika više robovati nece,
po njej se vojska druga Tita kreče.

/To pomeni: Lika noče biti sužnja tujcu, po njej se že pomika vojska tovariša Tita./

Na obisku pri predsednici Kati. Predstavili so mi predsednico Glavnega odbora protifašistične fronte žen za Jugoslavijo, tov. Kato Pejnovič, 43 letno kmetico, Ličanko. Tovariško mi je stisnila roko in povprašala po našem delu. Zagledala sem se v gube na njenem obrazu, pronicave oči, zgarane roke, široko kmečko krilo, črn predpasnik in črno naprej zavezano ruto. Za pasom je imela revolver. Govorila je počasi, njene besede so padale trdo, premišljeno in trezno. "Res je ofenziva, vendar moramo na delo, moramo med ljudi. Jaz bom šla takoj na pot, da obiščem kraje in ljudi, kjer sem začela z delom." Strmela sem v ženo, ki je že prekoračila 40 leto, a je vendar tako borbeno, delavna in pogumna. Iz njenih besed sem spoznala, kako zelo črti o kupatorje in njihove plačance. Četnikom je prisegla krvavo maščevanje, ker so ji zaklali 3 sinove. Ostali sta ji samo 2 hčerki, ki sta prav tako kot mati dobri in zavedni partizanki."

MLADA DELAVKA IZ TEKSTILNE TOVARNE V GORICI NAM PIŠE.

V tovarni bombaževine /Cotonificio Triestino/ je bilo 3. aprila 1943. splošno godrnjanje zaradi plače. Delavke so prejele za 12 dni dela samo 126 Lir plače. To ni niti za par čevljev, ker čevlji stanejo 160.- Lir. Kje pa so drugi izdatki, hrana in obleka? Delavke so zapustile delo. Ko je delovodja videl, da ne more delavk prisiliti k delu, je odšel na vodstvo tovarne. Vodja tovarne je kmalu prišel v oddelek in zahteval imena tistih 4 delavk, ki nočejo delati, kakor se je izrazil. Rekel je, da jih bo predal orožnikom. Toda takoj je videl, da nobena delavka noče delati za tako beraško plačo. Obrnil se je in odšel z dolgim nosom. - Nato je poklical vodja tovarne 4 delavke v urad. Ko so prišle je začel nanje besneti in kričati, da so zmerom iste, ki delajo razdor na delu. Do besede sploh niso mogle priti. Toda tudi to ustrahovanje ni zaleгло. Minili sta že dve uri in delo v tovarni je še vedno počivalo. Ko je videl vodja tovarne, da nobena grda beseda nič ne pomaga, je začel zlopa. Poklical je k sebi druge 4 delavke. Začel jim je lepo govoriti, da je res vse drago in da je plača mala. Obljubil jim je, da bo govoril z gospodarjem zaradi povišanja. Takoj nato so povišali plačo za oko li 50.- Lir na 12 dni. To je bil prvi uspeh naše skupne borbe.

4. aprila se je zbralo okrog 200 delavk in delavcev, ki so šli protestirati na sindikat, da je vse blago drago in da je plača nizka. Vse skupaj je trajalo celo uro.

14. do 15. aprila. V jedilnici tovarne bombaževine je nastalo splošno

podrnjanje zaradi hrane, ki je ni bilo mogoče jesti. Bila je sama pokunana voda. Tu in tam sta plavala dva riža in fižola. V kinematografih pa se lažejo in kažejo slike, kako delavce dobro hranijo. Delavstvo se je tudi to pot pritožilo na sindikat, čeprav se zaveda, da tudi tankaj gospodari fašistična banda. Kmalu je prišel nekakšen pravni zastopnik iz sindikata. Tolažil nas je, da moramo potrpeti, da ni hrane in da moramo vedeti, da je vojna. Ko delavstvo ni hotelo ničesar slišati o vsem tem, je obljubil, da bodo napravili red.

Delavci in delavke! Združimo se v boj za svobodo naroda. Preženimo fašiste, ki so prizadejali našemu ljudstvu toliko gorja, lakote, bolezni, klana, pretepanja in trpinčenja po ječah. Ne smemo samo vzdihovati in čakati, kdaj bo konec te vojne. Vsi v boj za boljše plače! Vsi v boj za izboljšanje hrane v tovarniški kuhinji! Podprimo boj partizanov, ker oni se vojskujejo za svobodo delovnega ljudstva! Smrt fašizmu - svoboda narodu!

Vaša tovarišica S.

MAMERE!

Učite svoje otroke slovenskega jezika! Učite jih lepih slovenskih pesmi! Objavljamo otroško pesem največjega živečega pesnika Otona Zupančiča iz zbirke pesmi "Ciciban".

Medved z medom.

Skoči, brate, na medveda!

Pa zakaj?

Utradel nam je lonec meda.

Pa zakaj?

Lačni so mu medvediči.

Pa zakaj?

Prazni so še vsi grmiči.

Pa zakaj?

Saj ne upajo si cvesti.

Pa zakaj?

Sneg bi utegnil jih zamesti.

Pa zakaj?

Burja se čez plan hohoče.

Pa zakaj?

Jug je prepoditi noče.

Pa zakaj?

Ker pač ni še božja volja!

Bratec, aj!

Božja volja je najbolja!

Naj le jug na burjo mahne!

Naj pomlad na zemljo dahne!

Cvet in sad rode grmiči,

najedo se medvediči,

potlej skočim za medvedom

in mu vzamem lonec z medom!

D O L E N J K A N A M P I Š E...

Slovenska mati me je rodila in v najnežnejši mladosti učila ljubiti svoj narod in moliti. Take so ostale vse slovenske žene, ki se iz kakršnikoli vzrokov niso odtujile svojemu narodu. Katera od nas ni s ponosom pela v mladosti narodne pesmi "Slovenec sem", "Sem slovenska deklica" in podobne pesni? Čimbolj so vam fašistični psi z vsemi mogočimi sredstvi branili peti naše narodne pesmi, temraje ste jih pele. Katera od nas ni z istim posebnim nanosom pela lepe slovenske nabožne pesmi?

Pri zatiranju slovenskega jezika in slovenskih narodnih pravic so pomagali fašistom domači izdajalci. Tudi danes so taki izdajalci na delu. Imenujejo se belogardisti. Da bi skrili resnico in prikrili ljudstvu, da delajo za fašizem, govorijo, da se borijo za vero. Toda vsak pošten Slovenec se bo vprašal:

Ali se tisti res more boriti za vero, ki pljuje na svoj narod in služi njegovim zatiralcem? Spominjam se, ko mi je mati v rani mladosti kazala na narodne odpadnike takratnega časa, na nemčurje in mi pripovedovala: "Vidiš, to so ljudje, ki so zavrgli svoj narod, a prav tako kot so oni zavrgli svoj narod jih bo tudi Bog zavrgel". Kako prav je imela vidim šele danes, ko slišim pripovedovati o zločinih belogardističnih narodnih izdajalcev, ki za Judežveve groše služijo našim zatiralcem - fašistom. Ti belogardistični izrod-

ki tulijo na ves glas, da branijo vero pred "brezbožno" Osvobodilno fronto. Toda tako oni branijo vero, o tem govore naslednji primeri:

Cerkev pri sv. Lenartu pri Ljubljani so belogardisti spremenili v kasanjo. V zakristiji imajo zapor, v katerega zapirajo poštene in zavedne Slovence in jih po mučenju predsjajo Italijanom. Na koru imajo spalnico.

Ko so naše brigade osvobodile vas Suhor v Beli krajini so domačini dva dni čistili cerkev, ki je bila vsa oskrunjena. Belogardisti in Italijani so namreč spremenili cerkev v hlev in imeli v njej mule. Enak primer se je zgodil pred kratkim pri sv. Križu nad Litijo.

Celo vrsto božjih hramov so spremenili v svoja utrjena taborišča. Ker pa cerkve niso mogli izkoristiti za to, so jih požgali. Tako so požgali romarsko cerkev na Mirni gori nad Črnomljem, romarsko cerkev na Zaplazi pa so porušili s topovskim ognjem.

Mogla bi naštetati še mnogo takih bogoskrunstev, ki jih belogardisti počenjajo vsak dan.

Kdor po vseh teh vnebovpijočih zločinih še vedno naseda belogardistični propagandi je slepec in grobokop svojega lastnega naroda.

Ali bomo me, tovarišice iz katerih je izšel slovenski narod, res dopustile, da propade? Nikoli! Še z večjo ljubeznijo se bomo oklenile našega osvobodilnega gibanja, ki je iz naroda išel in zato ne more biti niti proti naroden niti protiverski. Še bolj bomo delovale v naši ženski organizaciji SPŽZ in tako organizirano pomagale kopati grob fašistom in njihovim pomočnikom - belogardistom.

KAKO SE ŽENE V LJUBLJANI BORIJO ZA SVOBODO.

Proti koncu maja 1943 je preko 1000 žena demonstriralo v Ljubljani pred komisarijatom Ljubljanske pokrajine ter zahtevalo, da se takoj izpusti vse internirane in zaprte. Radio Slobodna Jugoslavija, ki je to vest objavil, je ob tej priliki obenem povdaril, da je Ljubljana vzgled vsem jugoslovanskim mestom v borbi za svobodo.

Posnemajte ljubljanske tovarišice!

Uprizarjajte tudi ve demonstracije z zahtevo po takojšnjem izpustu vaših dragih, ki gnijejo v fašističnih zaporih in internacijah v Dravščini, Trstu, Gorici, Kopru in drugod!

Razkroj v Beli gardi! Po prejetih vesteh je na Notranjskem dezertiralo 50-70% vseh belogardistov. Odšli so ali v partizane ali pa na svoje domove!

POGLAVAR RUSKE PRAVOSLAVNE CERKVE JUGOSLOVANSKI PRAVOSLAVNI DUHOVŠČINI.

Na veliko soboto je po moskovskem radiu govoril vršilec dolžnosti ruskega patriarha metropolit moskovski in kolomenski Sergij. V svojem velikonočnem govoru se je obrnil posebej na jugoslovansko pravoslavno duhovščino in dejal: "Mi neprestano s sočustvovanjem bratskim ponosom spremljamo junaški boj, ki ga svobodoljubni narodi Jugoslavije bijejo proti fašističnim zatiralcem. Prosimo Vsemogočnega, naj da, da bo rusko in zavezniško orožje izvojevalo zmago nad silami teme". Povzdigujoč patriotizem junaških jugoslovanskih nadpastirjev, ki so v težkem boju stali pri svoji čredi, se z gnusom odvrča od tiste zavržene emigrantske ruske duhovščine, ki se je prodala Hitlerju in Paveličevi "hrvatski pravoslavni cerkvi".

Organizirajte v vsaki vasi in v vsakem kraju odbor SPŽZ!

Pritegnite k delu vse žene in dekleta!

Organizirajte pomoč naši partizanski vojski v obleki, hrani, obutvi, perilu!

Učite svoje otroke pisati in čitati slovensko!